ČESKÁ REPUBLIKA – HISTORIE

Území dnešní České republiky bylo člověkem osídleno již před asi 750 000 lety.

O osídlení území Česka z doby od 28 000 let př. n. l. svědčí řada archeologických nálezů (kultura s nálevkovitými poháry, únětická kultura, lengyelská kultura ad.).
Od 3. století př. n. l. obývali tuto oblast **Keltové** (Bojové)
a v 1. století n. l. přicházely **kmeny Germánů** (Markomani a Kvádové).

Podle keltského kmene Bojů dostaly české země latinský název ***Boiohaemum***,
který se objevil v pracích římského dějepisce Tacita na přelomu 1. a 2. století n. l.
Po Keltech se zachovaly zeměpisné názvy na území Čech, například názvy řek:
Labe (Albh, Albis – bílá řeka), ***Vltava*** (Vultava – divoká řeka),
Ohře (Aga, Agara – řeka, která má rychlý tok), ***Jizera*** (Isara – bystrá řeka).

Od konce 5. století se na území dnešního Česka objevovali první **Slované.**
V 7. století … Sámova říše (asi 623–659), jednalo se spíše o nadkmenový svaz.

V letech 830–833 na Moravě, na Slovensku, v severním Maďarsku a na západním Zakarpatsku vznikla pod nadvládou dynastie Mojmírovců **Velkomoravská říše**, která postupně zahrnula i Čechy (890–894), Slezsko, Lužici, Malopolsko a zbytek Maďarska.
Velkomoravská říše byla již plnohodnotným státním útvarem.
Čechy se od ní odtrhly v roce 894 a v roce 906 nebo 907 byla rozvrácena tehdy ještě kočovnými Maďary.

Počátky českého státu spadají **do druhé poloviny 9. stol.**,
kdy byl mimo jiné pokřtěn první doložený český kníže z dynastie Přemyslovců **Bořivoj I.**
V 10. a 11. století se stát konsolidoval a bylo k němu připojeno území Moravy.
České knížectví postupně získalo znaky víceméně samostatného středověkého státu **v rámci Svaté říše římské**
(pražské biskupství založeno roku 973, hlavním národním světcem se stal svatý Václav).

České království nicméně vzniklo **až roku 1198**, kdy německý král uznal dědičně **český královský titul,**
který poté potvrdil císař, papež **a roku 1212 i Zlatá bula sicilská**
Přemyslovci **Přemyslu Otakarovi I.**, jakož i další privilegia Českého království.
Český panovník měl být napříště osvobozen od všech povinností vůči Svaté říše římské až na účast na říšských sněmech.
Václav I., ale zejména jeho syn Přemysl Otakar II. pak vybudoval rozsáhlé panství, které sahalo za Alpy a k Jaderskému moři. Václav II. obrátil svou pozornost na sever a východ, kde se mu podařilo získat území přes Polsko až k Baltskému moři, a jeho syn Václav III. i uherské území. Po zavraždění Václava III. se království ocitlo v chaosu, ale volba Jana Lucemburského králem umožnila nový vzestup, který vyvrcholil zejména za panování Janova syna **Karla IV.** (1316–1378).
Ten v roce 1348 ustanovil tzv. **země Koruny české**
a pod Českou korunu připojil Braniborsko (do 1415), Lužice (do 1635) a Slezsko (do 1742).

V roce 1526 byl na český trůn zvolen **Ferdinand I. Habsburský** a s ním **dynastie Habsburků, která zemi postupně včlenila do habsburské monarchie.**
Ferdinandův vnuk **Rudolf II.** si ještě (jako poslední Habsburk) **zvolil Prahu za sídelní město** a ač katolík, byl velmi tolerantní vůči českému protestantismu (Rudolfův majestát).

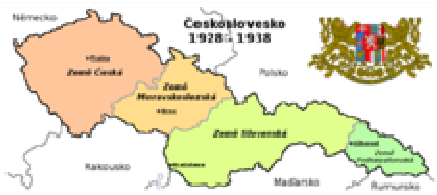
Po jeho smrti však éra tolerance skončila a náboženské napětí znovu vzrostlo.
V roce 1618 vypuklo proti katolickému panovníkovi ozbrojené povstání českých protestantských stavů. Defenestrace císařských místodržících v roce 1618 se stala i počátkem třicetileté války. Vojsko českých stavů bylo roku 1620 v bitvě na Bílé hoře poraženo a stavovští vůdcové byli veřejně popraveni v Praze.

Začala násilná rekatolizace českých protestantů. Rozsáhlý majetek české exilové šlechty a inteligence připadl věrným stoupencům Habsburků. Do poloviny 17. století klesla populace v Čechách a na Moravě o necelých 30 % na zhruba 1,75 milionu obyvatel.
Roku 1627 bylo v Česku vydáno **Obnovené zřízení zemské**, kterým **Habsburkové získali Český královský titul dědičně**, za jediné povolené náboženství bylo prohlášeno katolické a jazyk německý byl zrovnoprávněn s českým, fakticky byl ale upřednostněn.

Správními reformami Marie Terezie v roce 1749 byly země Koruny české de facto zrušeny, ale i nadále se korunovali čeští králové v rámci Českého království.
Během hladomoru v letech 1771–1772 zemřelo nejméně 250 000 lidí, což vedlo k rozsáhlým nevolnickým nepokojům.
Náboženskou toleranci a zrušení nevolnictví přinesly až reformy Josefa II. v roce 1781.
Od 17. až do počátku 19. století rovněž probíhala centralizace monarchie.
Této centralizaci napomáhalo preferování německého jazyka ve státní i církevní správě.
V odpověď na poněmčování kultury i jazyka se koncem 18. století začalo v českých zemích projevovat české národní obrození, tedy snaha o obnovu české kultury a jazyka a později i o získání politické moci stranami zastupujícími zájmy českého etnika.
Ve druhé polovině 19. století nastal v Česku významný hospodářský a kulturní rozvoj. Většina (asi 70 %) průmyslu Rakouska-Uherska byla soustředěna v Českých zemích.
České politické elity (zejm. František Palacký) po celé 19. století věřily, že federalizované a demokraticky reformované Rakousko bude nejvýhodnějším životním prostorem pro český národ i jiné malé národy střední Evropy (tzv. **austroslavismus**).
Rakouské soustátí mělo být ochranou vůči vlivu mocných národů ze západu i východu.
To však změnila první světová válka (1914–1918), vstupem do níž vídeňští politici učinili z Rakousko-Uherska přívěsek vilémovského Německa, čímž austroslavistické sny rozmetali.

Novým řešením měl být projekt Československa připravený Tomášem Garriguem Masarykem a Edvardem Benešem.

Československo

Obr.: **První republika** po sloučení Moravy a Slezska do země Moravskoslezské **v roce 1928**.

Po porážce Rakouska-Uherska byly 28. října 1918 země Koruny české, část Uherského království a Podkarpatská Rus sjednoceny do nového státního útvaru Československa.
Prvním prezidentem Československa byl zvolen **Tomáš Garrigue Masaryk.**
V období od vzniku státu až do zániku první republiky bylo Československo unitárním státem a zůstalo jediným demokratickým státem ve střední Evropě.

Brzy budeme oslavovat 100 let od vzniku našeho novodobého samostatného státu :

Školní atlas Česká republika a Evropa. Vizovice, ČR: SHOCart, s.r.o., aktualizované vydání, 05/2013, dotisk 2014. ISBN 978-80-7224-247-4 ….. soubor velmi zdařilých přehledných mapek na **str. 25** :
Evropa – stav v letech 1914, 1937, 1989 (M 1: 50 000 000),
Československo – 1918-1938, 1938-1945, 1945-1992 a **Česko od r. 1993** (M 1: 10 500 000).

Tři skutečnosti, které zásadně ovlivnily podobu vzniku a posléze celý další vývoj :

Čechoslovakismus … politická či kulturněpolitická koncepce, která vychází z představy o existenci **československého národa** a československého jazyka. Důvodem vzniku … obranné mechanismy před nacionálními sjednocovacími proudy v Německu a Itálii, nacionalismem Maďarů atd. Objevil se již v 19. století. Stal se nejúspěšnější koncepcí osvobození Čechů v českých zemích a Slováků na Slovensku z nerovného postavení v Rakousko-Uherské monarchii na základě Kollárovy a Palackého myšlenky jednoty Čechů a Slováků. **Myšlenka měla vyšší nadnárodní obsah, který měl překonávat provincionalismus prostředí a myšlení, chtěl změnit přílišnou uzavřenost a skromnost české či slovenské politiky, nahradit ji ideou evropskou, slovanskou a demokratickou. V rámci Společnosti národů to měl být i rozměr světový …**

Češi a Němci vstupovali do přelomových událostí po první světové válce s rozdílnými představami:
Češi … vycházeli z tzv. **„českého státního práva“ ⇒ požadovali jednotu Zemí Koruny české a rovnoprávnost českého a německého jazyka.** Prosazovali své představy, aby se české země staly součástí Československa a česko-německé vztahy na území těchto zemí byly řešeny jako vnitrostátní otázka.
Němci … **požadovali své vlastní oddělené území, nechtěli být národnostní menšinou …**
Saint-Germainská smlouva z 10. 9. 1919 … „*… přitom se nebere ohled na právo na sebeurčení německojazyčného obyvatelstva v Sudetech, jež v říjnu 1918 založilo vlastní provincie …*“

Diplomatické úsilí zakladatelů (T.G. Masaryka, E. Beneše a M.R. Štefánka) s podporou krajanů žijících v USA, ale **hlavně díky vojenskému působení Československých legií na straně států Dohody** (Spojené království, Francie, Rusko do r.1917, Itálie, Spojené státy americké, Srbsko, Rumunsko, Řecko, Portugalsko …) **bylo korunováno historickým úspěchem:**
již v průběhu roku 1918 byl budoucí Československý stát mezinárodně přijat.
Československé legie byly de facto uznány za spojeneckou armádu.
Československo se tak dostalo do zcela výjimečné pozice: stalo se jediným nástupnickým státem Rakousko-Uherska, jehož budoucí existenci spojenci uznali ještě před konáním Pařížské mírové konference v roce 1919 …
Přesto nebylo vyhověno všem požadavkům, které naši představitelé na Pařížských jednáních uplatnili …

Československo bylo vyhlášeno 28. října 1918.
Jeho hranice byly vymezeny mírovými smlouvami a z nich vycházejícími rozhodnutími v rámci versailleského mírového systému :

- **Mezi Československem a Německem … Versailleská smlouva z 28. 6. 1919,** ve které Německo uznávalo nezávislost Československa, odstupovalo mu **Hlučínsko** .
- **Mezi Československem a Rakouskem … Saint-Germainská smlouva z 10. 9. 1919.** Touto smlouvou byl formálně uznán vznik svrchované Československé republiky. Rakousko uznávalo nezávislost a územní nedotknutelnost Československé republiky, zříkalo se územních nároků vůči Československu a odstupovalo Československu okrajová dolnorakouská území (**Vitorazsko, Valticko** a **Dyjský trojúhelník**).
- **Hranice s Maďarskem** byla určena **Trianonskou smlouvou 4. 6. 1920.**
- O **Těšínsku** , **Oravě** a **Spiši** rozhodla **Rada vyslanců ve Spa 28. 7. 1920.**
- **Celá hranice Československa byla zdokumentována 10. 8. 1920 Sèvreskou smlouvou,** která však nebyla ratifikována.

Československo tak nakonec zdědilo 21% území zaniklého Rakousko-Uherska a žilo na něm 25% obyvatel této zaniklé monarchie.

Přes svůj deklarovaný národní charakter („čechoslovakismus“) **mělo na svém území významné německé, maďarské, polské a rusínské národnostní menšiny.**
Po vyhlášení nezávislosti došlo k pohraničním konfliktům s Polskem a Maďarskem, taktéž i k nepokojům v německých oblastech země.

Problém nepřátelských sousedů se Československo pokusilo vyřešit **spojenectvím** zvaným ***Malá dohoda*, a systémem spojeneckých smluv s Francií a Británií a od roku 1935 i smlouvou se Sovětským svazem …**

Německá menšina v pohraničí se v důsledku Velké hospodářské krize, masivní nezaměstnanosti a intenzivní nacistické propagandy podporované Německem radikalizovala a začala požadovat odtržení od Československa.

Německo posílilo svůj vliv anexí Rakouska 14. 3. 1938.
Na nátlak nacistického Německa a evropských mocností bylo Mnichovskou dohodou (podepsána Německem, Francií, Británií a Itálií **29. 9. 1938**, i když byla přijata až **30. 9.**) **donuceno postoupit Německu pohraniční území → všechny oblasti, kde při sčítání lidu v roce 1910 (!!!) žila nadpoloviční většina německy mluvícího obyvatelstva ...**
Následně Hitler, posílený úspěchem Mnichovské dohody, svolává na **2 . 11. 1938** do Vídně **arbitrážní konferenci**, jejímž výsledkem bylo:
Jižní oblasti Slovenska a **Podkarpatské Rusi … připadly Maďarsku**, malou část československého území (zejména **Těšínsko**) **získalo Polsko …**

Celkové ztráty Československa: přišlo o 41 098 km^2 území a 4,879 milionu obyvatel.
Tento okleštěný státní útvar se psal se spojovníkem (Česko-Slovensko) a je nazýván *„druhá republika“*.

Protektorát Čechy a Morava …
Po nátlaku nacistického Německa … Slovensko 14. března 1939 vyhlásilo samostatnost.
Maďarská armáda začala již 14. března 1939 obsazovat zbývající území Podkarpatské Rusi …
Bezprostředně na to … okupace českých zemí německými vojsky 15. března 1939.
Na zbytku československého území byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava.
Na území Protektorátu se nacházela jen velmi malá část Českého Slezska v okolí Ostravy a Frýdku, zatímco zbytek byl připojen k Německu.

Pro zájemce … mapa Protektorátu se znázorněním začlenění pohraničních území je dostupná:
www.toulkystomem.cz/Ruzne/uzemni_celky/detail.html?obl=OSU=&vyb=Protektorat&id=CM&map=i1

Prezident Edvard Beneš v Londýně zorganizoval exilovou vládu
(tzv. prozatímní státní zřízení).
V průběhu druhé světové války převládal ve vedení našeho zahraničního odboje názor, že by Podkarpatská Rus měla po jejím skončení v souladu se zásadou neporušitelnosti státních hranic připadnout opět obnovenému Československu.
Ale Sovětský svaz v 2. polovině roku 1944, kdy jeho mezinárodní autorita byla posílena vojenskými úspěchy na východní frontě, **zahájil sérii kroků k přípravě změn v poválečném uspořádání východní Evropy** (podle představ budoucí vítězné mocnosti v této části světa) ...
V této situaci postoj československého zahraničního odboje ovlivňoval náš hlavní zájem: neztratit záruky vůči Německu …
Diplomatický střet se Sovětským svazem o Podkarpatskou Rus si československá exilová vláda nemohla dovolit ...

V květnu 1945 Československo osvobodili spojenci, byl obnoven formálně demokratický stát. Období 1945–1948 je někdy nazýváno *„třetí republika“*.

Poválečné Československo nebylo plně unitární, **mělo asymetrickou strukturu.**
Na Slovensku … zákonodárná Slovenská národní rada a do roku 1960 též její výkonný orgán Sbor pověřenců. Česko obdobné orgány nemělo …
Záležitosti, které na Slovensku spadaly do působnosti SNR či Sboru pověřenců,
pro kraje v českých zemích vykonával československý parlament a vláda. Některé československé právní předpisy tak měly územní působnost omezenou na české kraje, např. státní ochrana přírody.
Zatímco vzájemné hranice Čech, Moravy a Slezska byly poválečným krajským dělením rozrušeny, hranice mezi Českem a Slovenskem krajské členění respektovalo.
<u>Zákon zakazoval vládě měnit krajské hranice oddělující kraje v českých zemích od krajů na Slovensku …</u>

Trvalejším státoprávním důsledkem Pražského jara zůstala
federalizace Československé socialistické republiky, nastolená **k 1. lednu 1969,**
jež unitární stát **formálně změnila na federaci dvou suverénních národních států :**
České socialistické republiky (ČSR) a **Slovenské socialistické republiky** (SSR).

Poválečné Československo

Československo po federalizaci v roce 1969

Sametová revoluce, zahájená 17. listopadu 1989, svrhla komunistický režim a umožnila obnovu demokracie a svobodného podnikání.
Z názvu federálního státu a obou národních států bylo v roce 1990
vypuštěno slovo „socialistický“ a **Česká republika získala své vlastní státní symboly.**
Mezi oběma složkami federace, Českou republikou a Slovenskou republikou,
narůstaly rozpory („pomlčková válka“), které nakonec vedly k rozpadu společného státu.
Československo zaniklo mírovou cestou k 31. prosinci 1992.
Dosavadní národní republiky převzaly právní řád zanikající federace a rozdělily si její majetek a závazky.

<u>Samostatná Česká republika</u> …

… subjektem mezinárodního práva se stala 1. ledna 1993, se zánikem federace.
Zapojila se do západoevropských politických struktur.
12. března 1999 … **přijata do NATO** a **1. května 2004 vstoupila do Evropské unie.**
Roku 2004 přistoupila k Schengenským dohodám,
na jejichž základě se 21. prosince 2007 stala součástí Schengenského prostoru.

Státní hranice České republiky
ohraničuje celé území republiky, neboť Česko je vnitrozemský stát.
Celková délka hranic České republiky činí **2 326,643 km.**
Česko hraničí s těmito čtyřmi státy:

- Spolková republika Německo … 818,8 km,
- Polská republika … 795,78 km,
- Rakouská republika … 460,3 km,
- Slovenská republika … 251,763 km.

Současná podoba státní hranice … z roku 1997 (po úpravě hranic se Slovenskou rep.).
Do té doby se hranice složitě klikatila podél regulovaného toku řeky Moravy, v zásadě sledovala původní tok.
Součástí ČR se stala osada Sidonie, výměnou za osadu U Sabotů (nyní Šance, součást obce Vrbovce) …

Do roku 1990 bylo před hranicemi s Rakouskem a bývalým Západním Německem zřízeno tzv. **hraniční pásmo**, které bylo téměř vysídlené a sloužilo pouze pro bezpečnostní účely. Režim vstupu a pobytu v něm řídila Pohraniční stráž podřízená Ministerstvu vnitra. Po r. 1990 došlo k jeho revitalizaci, obnově uzavřených míst a jejich otevření převážně pro turisty (například na Šumavě nebo v Podyjí).
Počet hraničních přechodů do Rakouska a Německa se podstatně zvýšil.

Od 1. května 2004, kdy je republika členem EU, došlo k zjednodušení provozu na hranicích, zrušily se celní kontroly a odpadly tak dlouhé kolony vozidel. Po začlenění do Schengenského systému (21. 12. 2007) kontroly odpadly úplně a hranicemi je možné procházet zcela bez zastavení.
V případě potřeby však státy mohou své hranice opět dočasně uzavřít.

Dnešní hranice ČR vycházejí z historického základu, z větší části už středověkého. Poslední větší úpravy proběhly po první světové válce, kdy při vzniku Československa získaly České země malá území od Rakouska (Vitorazsko, Valticko, Dyjský trojúhelník) a tehdejšího Německa (Hlučínsko) a byla stanovena česko-polská hranice v Těšínsku.
Pro zájemce jsou na konci tohoto textu uvedeny **zdroje k podrobnějšímu seznámení s lokalitami, které se na základě mírových smluv staly součástí Československa.**

Za relativní stálost vděčí české hranice i své geografické povaze - z větší části jsou vedeny po přirozených překážkách - horské masivy nebo (v mnohem menší míře) vodní toky. Říční hranice … především na Moravě a ve Slezsku; části státní hranice vedou zejména po Dyji, Moravě, Olši a Opavě.

Dle Ústavy České republiky: *„Území České republiky tvoří nedílný celek, jehož státní hranice mohou být měněny jen ústavním zákonem.“* (čl. 11)
Vzhledem k tomu, že součástí ústavního pořádku jsou i zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní hranice,
je v současné době naše státní hranice definována 13 zákony …

Dle smlouvy mezi Českou a Slovenskou republikou ze dne 4. ledna 1996 o společných státních hranicích (tzv. Židlochovické smlouvy) je státní hranice definována jako:
„plocha, která vertikálně prochází hraniční čarou po zemském povrchu a odděluje území obou států, jejich vzdušný prostor, prostor pod zemským povrchem, nadzemní a podzemní stavby a zařízení všeho druhu.“

<u>Zeměměřické činnosti na státních hranicích</u> …

provádí **Zeměměřický úřad Praha,** Pod sídlištěm 1800/9, Kobylisy, 182 11 Praha 8 .
Oddělení státních hranic … organizačně začleněno pod Odbor geodetických základů.

Vlastní výkon zeměměřických činností, jejich rozsah a konkrétní věcná náplň je pro státní hranice s jednotlivými sousedními státy odlišná a důsledně podřízena úkolům a ustanovením mezinárodních smluv o státních hranicích a jejich dokumentárních dílech společně spravovaných výlučně v dohodě obou mezinárodních partnerů. Zpracování podkladů pro údržbu vyznačení, přezkušování státních hranic a aktualizaci hraničního dokumentárního díla stanovují a koordinují mezinárodní hraniční komise složené ze zástupců jednotlivých států.

Do období 90. let minulého století byla hraniční dokumentace včetně hraničních map převážně vedena a aktualizována v původní grafické formě a z české strany nebyla vyvíjena žádná iniciativa na připojení státních hranic, tj. hraničních znaků a nevyznačených lomových bodů státních hranic, na národní referenční souřadnicový systém. Současné období lze charakterizovat z hlediska zeměměřických činností jako období převodu a aktualizace hraničních dokumentárních děl z grafické do digitální podoby a určení polohových souřadnic všech lomových bodů státních hranic nejen v národním Souřadnicovém systému Jednotné trigonometrické sítě katastrální (S-JTSK), ale také v mezinárodním Evropském terestrickém referenčním systému (ETRS89).

Zdálo by se tedy, **že nyní už máme se svými sousedy vše vyřešeno.**
Ale z následující tiskové zprávy z roku 2014 vyplývá, že státní hranici
mezi Českem a Polskem ještě čekají změny …

Autor: Rostislav Hányš
http://olomouc.idnes.cz/obce-na-jesenicku-nechteji-platit-pozemkovy-dluh-kvuli-narovani-cesko-polske-hranice-goc-/olomouc-prilohy.aspx?c=A140604_2070872_olomouc-zpravy_kol
Pozemkový dluh vznikl v 60. letech, kdy se obě země dohodly na administrativním narovnání hranice.
Podél celé česko-polské "čáry" tím přišli Poláci o 368 hektarů, které chtějí zpět.
Jenže například finanční kompenzace nepřichází v úvahu. I když česká strana opakovaně nabízela za pozemky peníze, Polsko to zamítlo.
Státy se dohadují už dvacet let, ale dodnes nedokázaly dávný spor vyřešit.
"Dosud vláda schválila k vyrovnání územního dluhu České republiky vůči Polsku celkem 211 hektarů. Další pozemky ministerstvo vnitra vyhledává a předloží je vládě k rozhodnutí na konci roku 2014," uvedl mluvčí vnitra Břetislav Oliva.
Není však vůbec jasné, zda se podaří najít v pohraničí i chybějících necelých 150 hektarů.
Stát totiž naráží na nesouhlas obcí …

P.S.: Cituji výše uvedený zdroj, tedy neodpovídám za skutečnost, že součet uvedených výměr „nesedí“ …

Přehled zdrojů použitých při zpracování tohoto textu:

- https://cs.wikipedia.org/wiki/Česko
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Keltové
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Vznik_Československa
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Podkarpatská_Rus
- http://www.dejinyvpohode.cz/Articles/1369-2-Podkarpatska+Rus+a+Ceskoslovensko+.aspx
- Lopez, J. a O. Wieviorka. *Mýty druhé světové války*. Praha: Nakladatelství BRÁNA, 2017, s. 379-397. ISBN 978-80-7243-941-6.
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Slovenská_republika_(1939-1945)
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlučínsko
- https://www.valka.cz/10365-Ceske-Rakousy-cesky-uzemni-zisk-ze-dne-31-07-1920
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Sedmidenní_válka
- www.toulkystomem.cz/index.html?por=1
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Státní_hranice_Česka
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Čechoslovakismus
- http://www.cuzk.cz/Urady/Zememericky-urad/Dalsi-informace/Geodeticke-zaklady-na-uzemi-CR/Informace-o-geodetickych-zakladech-(1)/Informace-o-geodetickych-zakladech.aspx

V Českých Budějovicích, 7. dubna 2017 **Ing. Karel Hes**